

ĮSTATYŲ PROJEKTAI Nr.: TAP-24-439(4) TAIS-24-3728(6)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO, MAISTO ŪKIO IR KAIMO PLĖTROS ĮSTATYMO NR. IX-987 2, 4, 8, 10 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – ŽŪMŪKPI), LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446 2, 7, 32, 41, 45, 49, 50, 51 IR 52 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – ŽĮ), LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO PASKIRTIES ŽEMĖS ĮSIGIJIMO ĮSTATYMO NR. IX-1314 4 IR 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – ŽŪPŽII), LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ ĮSTATYMO NR. VIII-1183 9 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – MUATĮ), LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO IR MIŠKININKYSTĖS PASLAUGŲ TEIKIMO PAGAL PASLAUGŲ KVITĄ ĮSTATYMO NR. XI-2411 2 IR 4 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO (toliau – ŽŪMPTPPKĮ) PROJEKTŲ		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☐ Taip ☒ Ne	<i>Žemės ūkio ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-04-30 2024-07-30	<i>Pasirenkama</i> ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☐ Taip ☒ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Įstatymų projektai grindžiami siekiu sudaryti teisinės prielaidas pertvarkyti *valstybės įmonę Žemės ūkio duomenų centrą* (toliau – VĮ ŽŪDC) į akcinę bendrovę, taip pat pagerinti melioracijos inžinerinių statinių (toliau – MIS) būklę bei sureguliuoti finansinius išteklius už parduodamą žemės ūkio paskirties žemę.

EBPO Lietuvai įmonių valdysenos srityje yra pateikusi prioritetinę rekomendaciją supaprastinti valstybės valdomų įmonių teisinės ir korporatyvines formas. Vadovaujantis EBPO rekomendacijomis, valstybės įmonės, siekiančios ekonominio naudingumo ir vykdančios komercinę veiklą, turėtų būti pertvarkytos į ribotos atsakomybės juridinius asmenis. 2024-07-17 Vyriausybės pasitarimo protokolu Nr. 25 patvirtintas pakeistas Valstybės valdomų įmonių pertvarkos ir valdymo centralizavimo priemonių planas, kuriame numatyta priemonė „*Valstybės įmonės Žemės ūkio duomenų centro pertvarkymas į akcinę bendrovę*“. Priemonei įgyvendinti numatytų veiksmų „Įmonės pertvarkymui būtinų įstatymų pakeitimo projektų parengimas, pateikimas, svarstymas ir priėmimas Seime“ atlikimo terminas – **2024 m. lapkritis**.

Nuo 2023-01-03 veikiantis VĮ ŽŪDC yra valstybės valdoma įmonė, kurios savininko teisės ir pareigos įgyvendina ŽŪM ir kuriai yra pavestos ŽŪMŪKPI, ŽĮ, ŽŪPŽII, MUATĮ, ŽŪMPTPPKĮ numatytos funkcijos. VĮ ŽŪDC pagrindinė veikla yra valstybės informacinių išteklių – 7 registrų ir 10 valstybės informacinių sistemų, kurių tvarkytoju paskirtas VĮ ŽŪDC, administravimas, tobulinimas bei duomenų teikimas.

Pažymima, kad šiuo metu Lietuvoje turimų MIS nusidėvėjimas siekia 71,73 proc., o valstybei nuosavybės teise priklausančių MIS – net 74,4 proc., todėl juos būtina rekonstruoti. Dėl nepakankamo MIS rekonstravimo darbų finansavimo sparčiai prastėja valstybei priklausančių MIS būklė, didėja gyvenamųjų teritorijų ir žemės ūkio naudmenų užliejimo rizika. Visa tai mažina Lietuvos ūkių konkurencingumą, neužtikrina tolygios, subalansuotos rajonų žemės ūkio ir kaimo plėtros, todėl svarbu ieškoti papildomų finansavimo šaltinių MIS rekonstruoti, keičiant minėtų teisės aktų nuostatas. Taigi, siekiant aukščiau nurodyto tikslo, pažymimas poreikis keisti ir atitinkamas ŽĮ ir ŽŪPŽII nuostatas, susijusias su lig šiol ŽŪM vykdomais žemės valdų struktūrų gerinimo darbais, įstatymų projektuose konkretizuojant tuos darbus.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Įstatymų projektais siekiama pakeisti VĮ ŽŪDC teisinę formą į akcinę bendrovę *Žemės ūkio duomenų centrą*, su jos šiuo metu vykdomomis funkcijomis. Įstatymų projektai atitinka Vyriausybės programos 139.1 papunktį dėl juridinių asmenų teisinių formų, kuriomis veikia valstybė, rūšių peržiūros.

Žemės ūkio ministro įsakymu buvo sudaryta darbo grupė, kuri vertino alternatyvias teisines formas, į kurias galėtų būti pertvarkyta VĮ ŽŪDC. Pažymima, kad, vadovaujantis Valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymu,

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

buvo vertinta galimybė VĮ ŽŪDC pertvarkyti į biudžetinę įstaigą, viešąją įstaigą, akcinę bendrovę, uždaroją akcinę bendrovę. Darbo grupė prieš siūlydama sprendimą, į kokios teisinės formos juridinį asmenį būtų tikslingiausia pertvarkyti VĮ ŽŪDC, įvertino galimus kiekvienos teisinės formos privalumus ir trūkumus (pateikta išsami informacija) ir pasiūlė, kad tikslingiausia VĮ ŽŪDC pertvarkyti į akcinę bendrovę.

Numatoma, kad priėmus įstatymų projektus bus priimti sprendimai pertvarkyti VĮ ŽŪDC į AB ŽŪDC, kuriai pereis valstybės įmonės teisės ir pareigos. VĮ ŽŪDC tapus AB išliks jai nustatyti specialieji įpareigojimai – užtikrinti žemės ūkio informacinių ir kontrolės sistemų veiklą. Pažymima, kad toliau atlikdama valstybės pavestus specialiuosius įpareigojimus, kurių vykdymas būtų dotuojamas įstatymų nustatyta tvarka, t. y. būtų finansuojamas iš valstybės biudžeto, ir galėdama pritraukti papildomą kapitalą ir investicijas, AB turės galimybę teikti komercines paslaugas IT paslaugų srityje ir sukurs didesnę pridėtinę vertę duomenų ir skaitmeninių paslaugų naudotojams, visuomenei. AB teisinė forma sudarys galimybę tinkamai prisitaikyti vykstant galimiams IT plėtros rinkos pokyčiams, taikyti geriausias korporatyvinio valdymo praktikas, supaprastinti valdymo administraciją, stiprinti kolegialių organų (stebėtojų tarybos ir valdybos) vaidmenį ir atsakomybę. Pertvarkyta VĮ ŽŪDC galės ir turės veikti efektyviai, nuosekliai didinti nuosavo kapitalo grąžą, įgyvendinti akcininko jai keliamus tikslus, įskaitant ir pavestų specialiųjų įpareigojimų vykdymą. Valstybė, būdama vienintelė AB akcininkė, išlaikys šios AB kontrolę per visuotiniam akcininkų susirinkimui priskiriamą kompetenciją, o viešasis interesas taip pat bus užtikrinamas per specialiuosius įpareigojimus. Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Įstatymų projektais siūloma atlikti pakeitimus, susijusius su juridinio asmens teisinės formos pasikeitimu:

- patikslinti keičiamų įstatymų nuostatas ir vietoj juose vartojamo pavadinimo „valstybės įmonė Žemės ūkio duomenų centras“ įrašyti „akcinė bendrovė Žemės ūkio duomenų centras“. Siekiant aiškumo ir suderinamumo, ŽŪMŪKPI ir ŽĮ vartojamą sąvoką „valstybės įmonė“ pakeisti sąvoka „valstybės valdoma įmonė“, taip pat patikslinti ŽŪMŪKPI 4 str. 1 dalį ir 13 str. 1 dalį papildant sąvokomis „ir (ar) Vyriausybės nutarimų“, kadangi pagal Viešojo administravimo įstatymo nuostatas akcinei bendrovei gali būti suteikti viešojo administravimo įgaliojimai, tiesiogiai susiję su pertvarkytos organizacijos veiklos tikslais;
- atsisakyti šiuo metu VĮ ŽŪDC vykdomų funkcijų, kiek tai susiję su žemės ūkio paskirties žemės konsolidacijos projektų rengimu ir jų sprendinių įgyvendinimu, bei valstybės vardu valstybei paveldint žemės ūkio paskirties žemės sklypus (išskyrus sklypus miestų ir miestelių teritorijų ribose) ir įsigyjant valstybės nuosavybės privačios žemės ūkio paskirties žemės sklypus, priskirtus žemės konsolidacijos projekto teritorijai, perduodant minėtas funkcijas atlikti Nacionalinei žemės tarnybai. Atsisakius minėtų VĮ ŽŪDC vykdomų funkcijų, nelieta poreikio šiam Centrai būti valstybinės žemės patikėtinium, todėl šios nuostatos atsisakoma.
- numatyti, kad AB ŽŪDC yra atsakingas už administruojamomis valstybės biudžeto ir ES lėšomis finansuojamų valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir (ar) sistemų rekonstravimo ir projektavimo darbų ir apleistų žemės plotų mažinimo priemonių įgyvendinimą. Taip pat keičiamos ir nuostatos, susijusios su lėšų už parduotus žemės sklypus naudojimu, nurodant, kad **10 proc. lėšų** skiriama į Nacionalinės žemės tarnybos sąskaitą valstybinės žemės sklypų formavimui, sutvarkymui ar ŽĮ nurodytais atvejais nustatant servitutus, ar teisėtai pastatytų statinių ir (ar) įrenginių išpirkimui ir 10 proc. lėšų į AB ŽŪDC sąskaitą valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių ir (ar) sistemų rekonstravimo ir projektavimo darbų ir apleistų žemės plotų mažinimo priemonėms įgyvendinti.
- numatyti, kad AB ŽŪDC teikia Valstybinei mokesčių inspekcijai mokesčiui už aplinkos teršimą administruoti reikalingą informaciją, atsisakant įpareigojimo Valstybinei mokesčių inspekcijai keistis jos turima mokesčiui už aplinkos teršimą administruoti reikalinga informacija su subjektu, kuris nėra mokesčio administratorius.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymų nuostatų įgyvendinimas būtų užtikrinamas įgyvendinamaisiais teisės aktais (Vyriausybės lygmens, žemės ūkio ir aplinkos ministrų įsakymais). Priimamų įstatymų įsigaliojimo datą – 2025-07-01– siūloma nustatyti atsižvelgiant į tai, kad nuo įstatymų priėmimo iki įsigaliojimo dienos turės būti atliekamos VĮ ŽŪDC pertvarkymo į AB procedūros, kurios preliminariai gali trukti apie 6 mėn.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

Įstatymų projektai kelis kartus buvo skelbiami derinti su visuomene (tarp jų ir socialiniais partneriais – pastabų ar pasiūlymų nepateikė), suinteresuotomis valstybės institucijomis ir įstaigomis. Įstatymų projektų nuostatos svarstytos ir derintos žemės ūkio ministro įsakymu sudarytoje darbo grupėje dėl VI ŽŪDC pertvarkos. 2024-04-04 ŽŪM organizavo pasitarimą su AM atstovais jų pateiktoms pastaboms aptarti, po kurio buvo likę tam tikrų nesutartų klausimų. 2024-04-30 tarpinstituciniame pasitarime nutarta, kad ŽŪM, suderinusi įstatymų projektus su AM ir patikslinusi juos ir lydimuosius dokumentus pagal LRVK Teisės grupės pastabas, pakartotinai pateiks LRV. 2024-05-21 LRVK papildomai inicijuotame susitikime dalyvaujant ŽŪM ir AM atstovams aptarti nesuderinti klausimai ir priimti sprendimai dėl tolesnės įstatymų projektų eigos.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

- Įstatymų projektai po pakartotinio derinimo suderinti be pastabų su Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Finansų ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Konkurencijos taryba, VI Žemės ūkio duomenų centru, iš VŠĮ Valdymo koordinavimo centro per nustatytą terminą išvados negauta.
- Įstatymų projektai ir jų lydimieji dokumentai patikslinti (derinti darbo tvarka) atsižvelgiant į Teisingumo ministerijos, Aplinkos ministerijos, Nacionalinės žemės tarnybos ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas ir siūlymus.
- Klausimą aptarus 2024-07-30 tarpinstituciniame pasitarime institucijos pastabų neturėjo, teikiamas projektų paketas patikslintas (suderintas darbo tvarka) pagal LRVK Teisės grupės ir Ekonomikos politikos grupės pateiktas pastabas.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Vadovaujantis tarpinstituciniame pasitarime priimtu sprendimu, siūlome patikslintus įstatymų projektus svarstyti Vyriausybės posėdyje (A dalyje). Atkreiptinas dėmesys, kad įstatymų projektai numatomi siūlyti įtraukti į Vyriausybės nutarimu tvirtinamą teisės aktų sąrašą, kurie būtų teikiami Seimo IX (rudens) sesijos darbų programai.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Vaidas Talačka

Ekonomikos politikos grupė, patarėjas